

دانشکده توانبخشی
گروه گفتاردرمانی

نام درس : زبان شناسی	تعداد واحد : ۲ واحد (نظری)
مقطع : کارشناسی	مدت زمان ارائه درس : ۱ ترم (۳۴ ساعت)
پیش نیاز: ندارد	مسئول برنامه : دکتر مجید اوریادی زنجانی

اهداف کلی:

عناوین کلی این درس شامل موارد زیر می باشد:

۱. آشنایی با زبان و زبان شناسی
۲. آشنایی با چگونگی پردازش نشانه های زبانی در مغز
۳. آشنایی با ساختار نظام زبان
۴. آشنایی با ماهیت و عملکرد محورهای جانشینی و همنشینی در نظام زبانی
۵. آشنایی با گونه های اجتماعی زبان
۶. آشنایی با ساختار نظام واژگانی و صرف (ساخت واژه) زبان فارسی
۷. آشنایی با واژه سازی و فرایندهای آن در زبان فارسی
۸. آشنایی با نحو زبان فارسی
۹. آشنایی با معنی شناسی زبان فارسی
۱۰. آشنایی با کاربردشناسی زبان فارسی

❖ هدف کلی:

آشنایی با زبان و زبان شناسی

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- موضوع و وظیفه ی «زبان شناسی» را توضیح دهد.
- «زبان» را تعریف کند.
- «زبان شناسی» را تعریف کند.
- «نشانه» را تعریف کند.
- «نشانه شناسی» را تعریف کند.

- نقش های نشانه را توضیح دهد.
- عوامل دخیل در برقراری ارتباط را توضیح دهد.
- نقش های زبان را تعریف کند.
- اهمیت و کاربرد نقش های زبان در گفتاردرمانی را توضیح دهد.

❖ هدف کلی:

آشنایی با چگونگی پردازش نشانه های زبانی در مغز

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- ماهیت و چگونگی درک در انسان را توضیح دهد.
- دانش فردی را تعریف کند.
- دانش اجتماعی را تعریف کند.
- واحد ثبت اطلاعات در حافظه را توضیح دهد.
- شباهت بین یک گزاره ی شرطی و یک نشانه را توضیح دهد.
- تفاوت بین درک نشانه های زبانی و غیرزبانی را توضیح دهد.

❖ هدف کلی:

آشنایی با ساختار نظام زبان

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- نظام زبان را تعریف کند.
- واحدهای نظام زبان را نام ببرد.
- ارزش یک واحد در نظام زبان را توضیح دهد.
- روابط سلبی و ایجابی در خصوص نشانه های زبانی را توضیح دهد.

❖ هدف کلی:

آشنایی با ماهیت و عملکرد محورهای جانشینی و همنشینی در نظام زبانی

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- ماهیت محور متداعی در نظام زبان را توضیح دهد.
- ماهیت محور جانشینی در نظام زبان را توضیح دهد.
- ماهیت محور همنشینی در نظام زبان را توضیح دهد.

- ماهیت انتخاب و ترکیب در نظام زبان را توضیح دهد.
- نقش انتخاب و ترکیب در نظام زبان را توضیح دهد.
- چگونگی انتخاب و ترکیب در نظام زبان را توضیح دهد.
- ماهیت و کارکرد قواعد ساخت زبان را توضیح دهد.
- رابطه ی بین واژه و جمله در ساخت زبان را توضیح دهد.

❖ هدف کلی:

آشنایی با گونه های اجتماعی زبان

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- انواع گونه های زبان را نام ببرد و تعریف کند.
- زبان معیار را تعریف کند.
- زبان خودکار را تعریف کند.
- تفاوت های بین گونه های گفتاری و خوانداری زبان فارسی را توضیح دهد.

❖ هدف کلی:

آشنایی با ساختار نظام واژگانی و صرف (ساخت واژه) زبان فارسی

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- «تکواژ» را تعریف کند.
- «واج» را تعریف کند.
- «تجزیه ی دوگانه» را توضیح دهد.
- «واژگان» را تعریف کند.
- «صرف» یا «ساخت واژه» را تعریف کند.
- تفاوت بین «تکواژ واژگانی» و «تکواژ دستوری» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- تفاوت بین «تکواژ طبقه باز» و «تکواژ طبقه بسته» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- تفاوت بین «تکواژ آزاد» و «تکواژ وابسته» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- ملاک تشخیص تکواژها در زبان فارسی را توضیح دهد.
- «تکواژگونه» را تعریف کند.
- نحوه ی تشخیص تکواژگونه های زبان فارسی را توضیح دهد.
- نقش تشخیص تکواژگونه ها را در تقطیع جملات در زبان فارسی توضیح دهد.
- نحوه ی تقطیع یک جمله را به تکواژهایش با ذکر مثال اجرا کند.

❖ هدف کلی:

آشنایی با واژه سازی و فرایندهای آن در زبان فارسی

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- «واژه سازی» را تعریف کند.
- فرایند «اشتقاق» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- فرایند «ترکیب» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- فرایند «تکرار» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- فرایند «تبدیل» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- فرایند «کاهش» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- فرایند «پسین سازی» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- فرایند «سرواژه سازی» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- فرایند «آمیزش» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- «واژه ی مشتق» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- «نقش مقوله ساز» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- «واژه ی مرکب» را با ذکر مثال توضیح دهد.
- «واژه ی مشتق-مرکب» را با ذکر مثال توضیح دهد.

❖ هدف کلی:

آشنایی با نحو زبان فارسی

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- «نحو» را تعریف کند.
- «نمودار درختی» و کاربرد آن را در تحلیل «نحوی» توضیح دهد.
- «گروه» را تعریف کند.
- اجزاء «گروه» را توضیح دهد.
- «گروه اسمی» را تعریف کند.
- «گروه فعلی» و «گروه فعل» را تعریف کند.
- «گروه قیدی» را تعریف کند.
- «گروه صفتی» را تعریف کند.
- «گروه حرف اضافه ای» را تعریف کند.
- نحوه ی ساخت جملات بسیط را توضیح دهد.
- «قواعد سازه ای» را تعریف کند.
- قواعد سازه ای در جملات زبان فارسی را توضیح دهد.
- «زنجیره ی پایانی» را توضیح دهد.

▪ نحوه ی استفاده از نمودار درختی را جهت تحلیل ساختار نحوی جملات در زبان فارسی توضیح دهد.

▪ نحوه ی بازنویسی جملات زبان فارسی را بر اساس قواعد سازه ای به ذکر مثال اجرا کند.

❖ هدف کلی:

آشنایی با معنی شناسی زبان فارسی

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- «معنی شناسی» را تعریف کند.
- هدف «معنی شناسی» را توضیح دهد.
- «واحد مطالعه ی معنی» را توضیح دهد.
- «دلالت» را تعریف کند.
- «دلالت زبانی» را تعریف کند.
- «دلالت غیرزبانی» را تعریف کند.
- «مفهوم» را تعریف کند.
- «مصادق» را تعریف کند.
- «مشخصه های معنایی» را توضیح دهد.
- «قواعد خوانش» و نقش آنها را توضیح دهد.
- «دلالت چندگانه» را تعریف کند.
- ماهیت روابط معنایی در سطح واژه ها را توضیح دهد.
- «شمول معنایی» را تعریف کند.
- «حوزه های معنایی» را توضیح دهد.
- «انتقال معنی» و عملکرد آن را توضیح دهد.

❖ هدف کلی:

آشنایی با کاربردشناسی زبان فارسی

❖ اهداف اختصاصی:

دانشجو باید بتواند:

- «صورت» و «نقش» را تعریف کند.
- «بافت» را تعریف کند.
- ماهیت «همکاری در ایجاد ارتباط» را توضیح دهد.
- «شاخص» را تعریف کند.
- «کارگفت» را تعریف کند.
- «متن» و «متنیت» را تعریف کند.

▪ «نقش» و «متن» را تعریف کند.

روش آموزش

▪ سخنرانی، استفاده از اسلایدهای آموزشی، نمایش فیلم

شرایط اجرا

❖ امکانات آموزشی بخش

▪ ویدئو پروژکتور و کامپیوتر

❖ آموزش دهنده

▪ استاد بخش گفتاردرمانی

منابع اصلی درس

۱. صفوی، کورش. *آشنایی با زبان شناسی در مطالعات ادب فارسی*. تهران: انتشارات علمی، ۱۳۹۱.
۲. نجفی، ابوالحسن. *مبانی زبان شناسی و کاربرد آن در زبان فارسی*. تهران، انتشارات نیلوفر، ۱۳۵۸، چاپ سیزدهم، ۱۳۹۹.

منابعی برای مطالعه بیشتر:

۱. یول، جرج. *مطالعه زبان*. ترجمه ی علی رحیمی. تهران: نشر جنگل، آخرین چاپ.
۲. فالک ج اس. *زبان شناسی و زبان: بررسی مفاهیم بنیادی زبان شناسی*. ترجمه ی خسرو غلامعلی زاده. مشهد: نشر آستان قدس رضوی، آخرین چاپ.

ارزشیابی:

❖ نحوه ارزشیابی

- آزمون در میان و پایان ترم به صورت تشریحی، پاسخ کوتاه و چهارگزینه ای
- کوئیز
- کار عملی
- حضور مستمر و شرکت در فعالیت های کلاسی

❖ نحوه محاسبه نمره کل

- مجموع نمرات میان ترم، پایان ترم، کوئیز، فعالیت های کلاسی، کار عملی

❖ مقررات

- حداقل نمره قبولی
- تعداد دفعات مجاز غیبت در کلاس ۲ جلسه

